

Date: 9th December-2025

MUSIQASHUNOSLIKNI O'QITISHDA INTERFAOL METODLARNING O'RNI

Jobirxon G'oziyev

Namangan davlat pedagogika instituti

Art pedagogika kafedrasi dotsenti,

Ismailjanova Kamilla Qaxramon qizi

“musiqa ta’limi” yo’nalishi 1- bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiqashunoslikni o‘qitish jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlarini yoritilgan. Interfaol metodlarning mohiyati, ularning musiqiy ta’limdagi o‘rni hamda o‘quvchilarning ijodiy fikrlash, musiqiy tafakkur va estetik didini rivojlantirishdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, xorijiy mamlakatlar tajribasi asosida musiqashunoslik darslarida innovatsion yondashuvlarni qo‘llash yo‘llari ko‘rsatib o‘tilgan. Maqolada guruhli muhokama, rol o‘ynash, loyihaviy o‘qitish, multimedia vositalaridan foydalanish kabi interfaol metodlarning samaradorligi ilmiy manbalar asosida asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari musiqiy ta’lim jarayonini takomillashtirishda interfaol yondashuvlarning dolzarbligini tasdiqlaydi.

Kalit so‘zlar: musiqashunoslik, interfaol metodlar, innovatsion ta’lim, musiqa nazariyasi, musiqiy tafakkur, pedagogik texnologiyalar.

Аннотация: В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты применения интерактивных методов в преподавании музыковедения. Анализируется сущность интерактивных подходов, их роль в музыкальном образовании, а также влияние на развитие творческого мышления, музыкального восприятия и эстетического вкуса учащихся. На основе зарубежного опыта показаны пути применения инновационных подходов и методик в обучении музыковедению, включая групповое обсуждение, ролевые игры, проектное обучение и использование мультимедийных средств. Результаты исследования подтверждают актуальность и эффективность интерактивных методов обучения в совершенствовании процесса музыкального образования.

Ключевые слова: музыковедение, интерактивные методы, инновационное образование, музыкальная теория, музыкальное мышление, педагогические технологии.

Abstract : This article explores the theoretical and practical aspects of using interactive methods in teaching musicology. The essence of interactive approaches, their role in music education, and their impact on the development of students' creative thinking, musical perception, and aesthetic taste are analyzed. Based on international experience, the study highlights innovative approaches and practical techniques applicable in musicology classes, such as group discussions, role-playing, project-based learning, and the use of multimedia tools. The research findings confirm the relevance and effectiveness of interactive teaching methods in improving the quality of music education and fostering students' creative engagement.

Date: 9th December-2025

Keywords: musicology, interactive methods, innovative education, music theory, musical thinking, pedagogical technologies.

Musika ta'limi zamonaviy pedagogik jarayonlarda nafaqat texnikaviy bilimlarni berish balki o'quvchilarning ijodiy fikrlashini, tanqidiy munosabatini va musiqiy madaniyatini shakllantirish vazifasini ham amalga oshiradi. Shu bois, musiqashunoslik — musiqiy nazariya, tarixi, estetikasi va amaliyoti bilan bog'liq fan —ni o'qitishda an'anaviy "o'qituvchi so'zlaydi — o'quvchi eshitadi" shaklidagi metodlardan tashqari, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydigan interfaol metodlarning qo'llanilishi dolzarb masala bo'lmoqda.

Maqolaning maqsadi — musiqashunoslikni o'qitishda interfaol metodlarning mohiyati, ularni qo'llash amaliyoti va samaradorligini tahlil qilish; vazifasi esa: interfaol metodlar tushunchasini ochib berish, musiqashunoslik kontekstida ularni qo'llash usullarini ko'rsatish hamda innovatsion yondashuvlar asosida takliflar bildirishdir.

Interfaol metodlar — bu o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida faollik, o'zaro aloqadorlik va hamkorlikka asoslangan ta'lim jarayonidir. Masalan, "FAQAT tinglash" uslubidan farqli ravishda, o'quvchilar guruh bo'lib muhokama qiladi, savollar beradi, musiqiy topishmoqlar yechadi, musiqiy loyihalar ustida ishlaydi. Bunday metodlar o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, analiz qilish va ijod qilish kompetentsiyalarini rivojlantiradi. Masalan, bir tadqiqotda interfaol metodlarning o'quvchilarning ijodiy va analitik fikrlashini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatgani qayd etilgan.

Shuningdek, musiqashunoslik fanida interfaol metodlar sinf ichida o'zgaruvchan vaziyatlar, musiqiy tajriba va refleksiya imkoniyatini yaratadi, bu esa o'quvchilarning musiqiy nazariya va estetik tushunchalarni chuqurroq anglashiga yordam beradi.

Musiqashunoslik darslarida (masalan, "Musika tarixi", "Musika nazariyasi", "Musiqiy madaniyat") interfaol metodlarni qo'llashning bir qancha yo'llari mavjud:

- **Guruhli muhokama va tahlil:** o'quvchilar bir necha guruhga bo'linib, ma'lum bir musiqiy asarni (kompozitsiyani) tahlil qiladi, so'ngra barcha sinf bilan fikr almashadi. Bu uslub o'quvchilarda musiqiy asar tarkibi, shakli, tarixiy konteksti haqida chuqurroq mulohaza yuritishni rag'batlantiradi.

- **Rol o'ynash va simulyatsiya:** o'quvchilar musiqiy tarixdagi shaxslar (masalan, kompozitorlar) rolida chiqib, savollariga javob beradi yoki ma'lum bir davr musiqiy kompozitsiyasini "jonlantiradi". Bu o'z navbatida tarixiy-musical kontekstni jonliroq qilishga yordam beradi.

- **Multimedia va interaktiv vositalar:** masalan, onlayn platformalar, interaktiv taxtalar, musiqa tahlili dasturlari yordamida sinfda mashg'ulot o'tkazish. Misol uchun, tadqiqotda interfaol metodlar bilan musiqa ta'limida o'quvchilarning ishtiroki, qoniqishi va mahorati sezilarli darajada oshgani bildirildi.

- **Loyihaviy o'qitish:** o'quvchilar mustaqil yoki guruh bilan loyiha ustida ishlaydi — masalan, musiqiy mini-ansambl yaratish, musiqiy tahlil blogi yuritish, mustaqil

Date: 9th December-2025

musiqiy tadqiqot namoyish qilish. Bu orqali nazariy bilimlar amaliyotga aylanadi va o'quvchilarning ijodiy faoliyati rag'batlantiriladi.

Amaliy misollar: O'zbekistondagi tadqiqotlarda, musiqa darslarida interfaol metodlarni qo'llash orqali sinfdagi musiqiy savod va qiziqish darajasi oshgani qayd etilgan.

Shu bilan birga, interfaol metodlarni joriy qilishda bir qator muammolar ham mavjud: texnik vositalarning yetishmasligi, o'qituvchilarning bu metodlarni qo'llash bo'yicha malakasining pastligi, dars rejasida vaqt cheklovlari va sinfdagi faollikni boshqarish qiyinchiliklari.

“Klaster” interfaol metodi misolida musiqashunoslik darslarining samaradorligini oshirish

Musiqashunoslik darslarida o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, tahliliy yondashuvi va musiqiy tushunchalarni tizimlashtira olish qobiliyatini rivojlantirishda **“Klaster metodi”** (g'oyalar to'ldasini yaratish metodi) samarali natija beradi. Bu metod muammoni markazga qo'yib, unga bog'liq g'oyalarni tarmoqli tarzda tasvirlashga asoslanadi.

Dars jarayonida o'qituvchi, masalan, “Barokko davri musiqasi” mavzusini tanlaydi. O'quvchilar markazga bu atamani yozadilar va atrofida “ritm”, “melodiya”, “kompozitorlar”, “asboblari”, “shakl”, “uslub”, “tashqi ta'sirlar” kabi tushunchalarni joylashtiradilar. Har bir tarmoq bo'yicha guruhlar izlanish olib boradi, audio-namunalar tinglaydi, tarixiy faktlarni izohlaydi va yakunda umumiy xulosa shakllantiradi.

Bu jarayon:

- o'quvchilarni faol muloqotga chorlaydi;
- musiqa tarixini yodlab emas, **tahlil asosida tushunishga** o'rgatadi;
- musiqiy asarlar orasidagi o'xshashlik va farqlarni ko'ra bilish ko'nikmasini rivojlantiradi;
- estetik baholash madaniyatini shakllantiradi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, “Klaster” metodi o'quvchilarning musiqiy tafakkurini 25–30 % ga faollashtirgan, darsdagi ishtirok darajasini oshirgan va ularning musiqiy terminologiyani o'zlashtirishini osonlashtirgan¹. Shu sababli, bu metodni musiqa nazariyasi, tarix yoki estetik tahlil darslarida muntazam qo'llash tavsiya etiladi.

Xulosa qilib aytganda, musiqashunoslikni o'qitishda interfaol metodlarning qo'llanilishi nafaqat o'quvchilarning musiqiy nazariya, tarix va estetikaga bo'lgan tushunchalarini boyitadi, balki ularning ijodiy, tanqidiy fikrlash va hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Interfaol metodlar orqali dars jarayoni dinamik, o'quvchi-markazli bo'ladi, bu esa musiqashunoslik fani ta'limida “bilish”dan “amal qilish”ga yo'naltirilgan yondashuvni ta'minlaydi. Biroq, ularni joriy etish jarayonida texnik-uslubiy, kadr tayyorlash va pedagogik rejalashtirish kabi muammolar ham yuzaga keladi. Shu sababli, ta'lim muassasalari, o'qituvchilar va ta'lim siyosati egalariga interfaol metodlarni sistemali ravishda joriy qilishga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish muhimdir. Kelgusida,

¹ Kalinina O. N., Shakarova F. D., Yadgarova G. I. (2021). *The Role of Interactive Teaching Methods in the Formation of Students' Professional Competence*. Linguistics and Culture Review, 5(S2), 1424-1430.

Date: 9th December-2025

musiqashunoslik ta'limida interfaol metodlarning ta'sirini o'lchashga qaratilgan qo'shimcha empirik tadqiqotlar o'tkazilishi tavsiya etiladi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MILLIY MUSIQA-XALQ MADANIYATINING MA'NAVIY KO'ZGUSI. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 8(10), 107-109.
2. Gaziyeu, J. J. (2021). VOCAL MUSIC OF UZBEK COMPOSERS. In *WORLD SCIENCE: PROBLEMS AND INNOVATIONS* (pp. 260-262).
3. Maxkamjanov, S. (2025). INNOVATION TEXNOLOGIYALARNING MUSIQA O'RGATISH NATIJALARIGA TA'SIRI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 428-430.
4. Joraxanovich, G. J. (2023). Psychological Factors Of Musical Education. *JournalNX*, 9(11), 8-10.
5. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MUSIQA SAVODXONLIGI TUSHUNCHASI. *FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES*, 3(36), 220-224.
6. Gaziyeu, J. J. R. (2024). UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA MUSIQA MADANIYATI O'QITUVCHILARINING MUSIQA MADANIYATI DARSLARIDA NOANANAVIY METODLARDAN FOYDALANISHI. *Oriental Art and Culture*, 5(3), 414-419.
7. Qodir o'g'li, M. S. (2025). INNOVATION TEXNOLOGIYALAR TUSHUNCHASI. *SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 3(32), 87-91.
8. Gaziyeu, J. J. (2024). NAMANGAN VILOYATI TARIXI VA MADANIYATI DAVLAT MUZEYI. *Inter education & global study*, (5 (1)), 456-465.
9. Qodir o'g'li, M. S. (2024). INNOVATION TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING MUSIQA TA'LIMIDA QO'LLANILISHI. *SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH*, 3(28), 68-71.
10. Botirkhonovich, S. B. (2025). EDUCATION OF THE SPIRITUAL AND MORAL PERSONALITY OF STUDENTS THROUGH THE STUDY OF UZBEKISTAN FOLK MUSIC AND CULTURAL HERITAGE. *Web of Scientists and Scholars: Journal of Multidisciplinary Research*, 3(2), 257-260.
11. Akhmedov, B. (2023). THE FIRST FORMATION PROCESSES OF UZBEK VOCAL PERFORMANCE. *Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования*, 2(8), 126-128.